

УДОСКОНАЛЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ЯК НАПРЯМ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

К.е.н. Дончак Л. Г.

Вінницький інститут економіки

За умов великих перетворень, у яких сьогодні знаходиться вітчизняна економіка, важливе місце займають проблеми підвищення ефективності діяльності підприємств. Зростання інформаційних потоків, посилення конкурентної боротьби, структурно-динамічні зміни в економіці потребують від підприємств швидкого реагування на зміни зовнішнього середовища.

Функціонування внутрішнього економічного механізму є важливою та невід'ємною частиною діяльності будь якого господарюючого суб'єкта, оскільки від організації роботи внутрішніх підрозділів підприємства залежить ефективність його діяльності загалом. Однак, правильність твердження про те, що формування ефективного внутрішнього економічного механізму підприємства істотно впливатиме на підвищення ефективності його господарської діяльності вимагає наукового обґрунтування та доведення.

Проблемам формування та функціонування внутрішнього економічного механізму підприємства в умовах ринкових трансформацій присвячена відносно незначна кількість наукових публікацій, серед яких заслуговують на увагу праці М. Г. Грещака, О. М. Гребешкової, П. В. Круша, В. І. Чорнодон, І. І. Цигилика, Н. І. Доберчак та ін. Незважаючи на досягнуті здобутки науковців, невирішеною й надалі залишається проблема ефективного функціонування внутрішнього економічного

механізму підприємства як одного з можливих факторів підвищення ефективності його виробництва та усієї діяльності підприємства загалом.

Для того, щоб забезпечити ефективну діяльність виробничих підприємств необхідно налагодити внутрішню діяльність їх структурних підрозділів. Проте, перш ніж говорити про наявність зв'язку між функціонуванням внутрішнього економічного механізму суб'єкта господарювання та ефективністю його господарської діяльності, варто зазначити, що внутрішній економічний механізм підприємства доцільно розглядати, з одного боку, як складовий елемент економічного механізму, який являє собою певну сукупність взаємопов'язаних і взаємозалежних економічних елементів, що діють на рівні структурних підрозділів підприємства, та взаємозв'язків між ними. З іншого боку, внутрішній економічний механізм підприємства є самостійно діючою системою, ефективне функціонування якої досить суттєво впливає на загальні результати роботи цього підприємства. Зокрема, до основних елементів даного механізму варто віднести: нормування, планування, облік і контроль, підведення підсумків діяльності підрозділів, стимулювання і матеріальна відповідальність підрозділів, а також нормативно-правове забезпечення як зовнішній складник механізму [1].

Ефективності функціонування внутрішній економічний механізм досягне в тому випадку, коли спостерігатиметься підвищення темпу приросту загальних показників ефективності діяльності підприємства. Якщо ж виникла ситуація, коли керівництву вдалось підвищити рівень стану внутрішнього економічного механізму, а показники ефективності виробництва, при цьому, не змінились, або ж взагалі погіршились, то функціонування цього механізму ефективним назвати важко, оскільки його удосконалення не сприяло покращенню загальних результатів діяльності підприємства загалом. Достовірність встановленого зв'язку між рівнем стану внутрішнього економічного механізму та показниками ефективності

господарської діяльності підприємства доведено шляхом кореляційного аналізу. Це дало змогу виміряти щільність зв'язку між результативною та факторними ознаками. З математичної точки зору, зв'язок між рівнем стану внутрішнього економічного механізму та темпом приросту рентабельності виробництва і прибутку підприємства за умов стабільності інших факторів матиме такий вигляд (1):

$$\left\{ \begin{array}{l} \hat{E}_{\hat{a}\hat{o}\hat{A}\hat{A}\hat{i}} = \frac{\Delta \hat{D}_{\hat{a}-\hat{a}\hat{i}}}{\Delta \hat{D}\hat{N}_{\hat{A}\hat{A}\hat{i}}} \geq 1, \text{ і } r = 0,76; \\ \hat{E}_{\hat{a}\hat{o}\hat{A}\hat{A}\hat{i}} = \frac{\Delta \hat{I}}{\Delta \hat{D}\hat{N}_{\hat{A}\hat{A}\hat{i}}} \geq 1, \text{ і } r = 0,74, \end{array} \right. \quad (1)$$

де $\hat{E}_{\hat{a}\hat{o}\hat{A}\hat{A}\hat{i}}$ – коефіцієнт ефективності внутрішнього економічного механізму підприємства;

$\Delta \hat{D}_{\hat{a}-\hat{a}\hat{i}}$ – темп приросту рентабельності виробництва;

$\Delta \hat{D}_{\hat{a}-\hat{a}\hat{i}}$ – темп приросту прибутку на 1 т. продукції;

$\Delta \hat{D}\hat{N}_{\hat{A}\hat{A}\hat{i}}$ – темп приросту рівня стану внутрішнього економічного механізму підприємства.

Разом з цим, коефіцієнт ефективності внутрішнього економічного механізму підприємства може набувати значення $0 < \hat{E}_{\hat{a}\hat{o}\hat{A}\hat{A}\hat{i}} < 1$. В такому випадку можна говорити про часткову ефективність механізму, яка передбачає відносно високий темп приросту рівня стану внутрішнього економічного механізму при незначному темпі приросту рентабельності виробництва та прибутку.

Зв'язок між рівнем стану внутрішнього економічного механізму господарюючого суб'єкта та темпом приросту собівартості реалізації 1 т. продукції і витрат на 1 грн. реалізованої продукції даного підприємства за умов стабільності інших факторів доцільно представити у вигляді наступної залежності (2):

$$\left\{ \begin{array}{l} \hat{E}_{\Delta\tilde{N}} = \frac{\Delta\tilde{N}}{\Delta\tilde{N}_{\Delta\tilde{N}}} < 0, \text{ i} \ddot{e} r = 0,70; \\ \hat{E}_{\Delta\hat{A}} = \frac{\Delta\hat{A}}{\Delta\tilde{N}_{\Delta\hat{A}}} < 0, \text{ i} \ddot{e} r = 0,65, \end{array} \right. \quad (2)$$

де ΔC – темп приросту собівартості реалізації 1 т. продукції;

$\Delta\hat{A}$ – темп приросту витрат на 1 грн. реалізованої продукції.

Отже, ефективність функціонування внутрішнього економічного механізму будь якого суб'єкта господарювання буде досягнута лише в тому випадку, коли при підвищенні рівня його стану покращаться кінцеві результати діяльності підприємства, за умов стабільності інших факторів, з кореляційним зв'язком 0,65 – 0,76. Виходячи з цього, можна зробити висновок про те, що удосконалення внутрішнього економічного механізму є одним із важливих напрямів підвищення ефективності виробництва та господарської діяльності підприємства загалом.

Література

1. Дончак Л. Г. Формування внутрішнього економічного механізму підприємства / Л. Г. Дончак // Агроінком. – 2012. – № 10-12. – С. 77–81.